

טראמפ והמודיעין - יחסים מורכבים

יוסי קופרוסר, רח"ט מחקר לשעבר

היחסים בין הנשיא דונלד טראמפ לבין קהילת המודיעין האמריקאית נראו מלכתחילה בעייתיים. טראמפ הבהיר במהלך מערכת הבחירות ומיד לאחר נצחונו, כי בכוונתו לצמצם את הישענותו על מערכת המודיעין, ובמיוחד להמעיט בפגישות ישירות עם נציגיה לצורך תדרוכים. לדבריו, "אני אדם נבון, ואין צורך לחזור בפניי על אותם מסרים שוב ושוב. בכוונתי להסתפק בתדרוכים על שינויים ובמצבי חירום".⁹⁴

דונאלד טראמפ ומייק פומפאו (ראש ה-CIA)

הציפיות למערכת יחסים מורכבת ובעייתית הועצמו בעקבות מעורבות מערכת המודיעין האמריקאית, ובעיקר ה-FBI, בחקירות הקשרים בין מטה הבחירות של טראמפ לבין הרוסים ובעקבות חילוקי הדעות בין טראמפ לבין סוכנויות המודיעין. חילוקי דעות אלה נסובו על שאלת המעורבות הרוסית במערכת הבחירות, חילופי האשמות סביב פיטורי ראש ה-FBI, ג'יימס קומי, והדיווחים על העברת מידע מודיעיני רגיש ממדינה שלישית על ידי טראמפ לרוסים. בעקבות זאת, הדליפו, ככל הנראה, אנשי מודיעין לכלי תקשורת הנתפסים כמבקרים את טראמפ (בראשם ניר יורק טיימס והוושנינגטון פוסט) מידע שנועד להביכו. המידע עסק ביכולות המודיעין האמריקני. בחלק מהמקרים הזדהו המדליפים בשמם כיוצאי ה-CIA,⁹⁵ שהביעו חוסר נחת ממאפייני ביקור הבכורה של טראמפ בארגון.

Steve Benen. "Intelligence briefings, Trump prefers 'as little as possible'". **MCNBC**. 18.1.2017 ⁹⁴
<http://www.msnbc.com/rachel-maddow-show/intelligence-briefings-trump-prefers-little-possible>.

David Sanger and Eric Lipton. "U.S. Cyberweapons, used against Iran and North Korea, are disappointed against ISIS", ⁹⁵
The New York Times, 12 June 2017. https://www.nytimes.com/2017/06/12/world/middleeast/isis-cyber.html?_r=1

עם זאת, טראמפ טיפל במהירות בביצוע השינויים הנדרשים בצמרת קהילת המודיעין. הסנטור הרפובליקני, דן קוטס, התמנה לראש מינהלת המודיעין הלאומי (DNI), וחבר הקונגרס הרפובליקני, מייק פומפאו, מונה כראש ה-CIA. טראמפ גם הותיר תחילה את ראש ה-FBI, ג'יימס קומי, בתפקידו. יוזכר כי קומי הוא האיש שהחליט לפתוח מחדש את תיק החקירה נגד הילרי קלינטון, שטענה כי מהלך זה היה אחת הסיבות להפסדה בבחירות. זאת ועוד, טראמפ מינה לתפקידי מפתח סביבו אנשי מודיעין לשעבר שלאחר תקופות קצרות הודחו מתפקידם: מייקל פלין, ראש ה-DIA לשעבר, שכהן מספר שבועות כראש המועצה לביטחון לאומי, ודק הרווי, שהיה אחראי בעבר על המודיעין באפגניסטן ובעיראק בצוותו של גנרל פטראוס ובפנטגון, כיהן במועצה כאחראי על המזרח התיכון.

במקביל החל טראמפ בהסדרת מערכת היחסים השוטפת שלו עם הקהילה. לפי דיווחים בתקשורת ולדברי ראש ה-CIA, מקבל טראמפ מדי יום תדרוך מודיעיני (BRIEF DAILY PRESIDENTIAL - BDP), כפי שנהגו קודמיו.⁹⁶ התדרוך ניתן בדרך כלל בנוכחות ראש המועצה לביטחון לאומי וראש ה-CIA, וטראמפ מנהל שיח ער עם המתדרכים. השינוי העיקרי המאפיין תדרכים אלה הוא שבניגוד לתדרוך הטקסטואלי, שליווה את התדרוך בעל פה, מעדיף טראמפ תדרוך המבוסס על תצלומים ועל גרפים.

בנוסף, התברר שטראמפ עושה בתהליך קבלת ההחלטות שלו שימוש לא מבוטל - ויש הגורסים גם לא מבוקר - במודיעין המוצג בפניו. הדבר בלט באזהרה הפומבית שפרסם הבית הלבן לבשאר אלאסד להימנע מתקיפה נוספת בנשק כימי. אזהרה זו ניתנה על בסיס מידע מודיעיני שהתפרש כהכנות לתקיפה מעין זו. גם העברת המידע הרגיש לרוסים ביטאה שימוש נשיאותי במידע מודיעיני, כשהתבצע אולי ללא עבודת מטה מסודרת. על רקע זה, ונוכח פיטוריו של קומי סביב סוגיית החקירה על קשרי מטה טראמפ עם הרוסים, נוצר הרושם שבין טראמפ לבין קהילת המודיעין מתנהלת מערכת יחסים לעומתית, העלולה, נוכח החשדנות בין הצדדים, לפגוע במידת הפתיחות ההדדית.

הלקחים שאפשר להפיק מהאופן שבו התפתחה מערכת היחסים בין הנשיא לבין קהילת המודיעין בארה"ב עד כה, הם:

- **דברים שרואים משם לא רואים מכאן** – למרות גישתו הביקורתית והמצמצמת לגבי תפקידו של המודיעין, נדרש טראמפ גם לתשומות של קהילת המודיעין בתהליכי בירור המציאות וקבלת החלטות. ומצא עצמו מתפקד פחות או יותר כפי שתפקדו הקברניטים לפניו. במלים אחרות, בתחומים רבים אין תחליף למודיעין כמסייע בגיבוש תמונת המצב עבור הקברניטים.
- עם זאת, **לא ברור באיזו מידה השפיעו התשומות המודיעיניות על תפיסת עולמו של טראמפ**. רבים מהרעיונות ומתפיסות העולם שאיתם נכנס טראמפ לתפקידו נותרו בעינם. גם בתחומים שבהם חל עידון או שינוי, לא ברור האם היה זה המודיעין שגרם לכך. הרושם המתקבל הוא שמצד אחד, המודיעין נתפס כיוזני בכל הקשור לסוגיות אופרטיביות וטקטיות, ומצד שני, בסוגיות של אסטרטגיה ותפיסות עולם משקלו מוגבל מאוד.

96 Mathew Rozenberg "Trump likes when CIA chief gets political, but officers are wary" *The New York Times* 7/8/2017

- מתקבל הרושם, כי קיימות אי הסכמות מהותיות בין גורמים בקהילת המודיעין לבין הבית הלבן בכל הקשור למשמעויות הנגזרות מתמונת המודיעין ואולי אפילו מהבנת המציאות. מתח זה מצטייר כמרכיב במערכה המתנהלת בציבוריות האמריקאית בין טראמפ וצוותו (בגיבוי חלק ניכר מהמפלגה הרפובליקנית) לבין יוצאי ממשל אובאמה המאיישים עדיין משרות רבות בממשל, ושתפיסותיהם עולות בקנה אחד עם תפיסותיהם של חלק מאנשי מערך המודיעין. העימות התפיסתי הזה מתורגם לעיתים למהלכים מעשיים בשטח (הדלפות וחוסר אמון בין בכירי המערכת), לחשדנות ולרוח רעה. אלה פוגעים באינטרסים האמריקאיים בכלל, ובתפקודה של מערכת המודיעין בפרט, והשלכותיהם עלולות להיות ארוכות טווח.